

تراژدی میانگاله، جوهر صیاد

جان ۸ هزار پرنده چگونه گرفته شد؟

ابوالقاسم رحمانی
دبیر گروه جامعه

کرونا در چین به سرعت پیش می‌رود و هر روز به آمار مبتلایان و جانبختگان این بیماری مرموز افزوده می‌شود. شایعات نیز به همان سرعت کرونا در کشورهای مختلف از جمله ایران منتشر می‌شود تا در نهایت احتمالاً تندیس سریع‌ترین اعلام‌کننده اولین کرونا

در ایران به فردی اهدا شود! جنگل‌های استرالیا مدت‌هاست می‌سوزند و کسی کتش نمی‌گردد و در بهترین حالت کمی دلسوز چهره خسته و مظلوم کوالاها می‌شویم. لیبرالیسم خشن به جان طبیعت می‌افتد، از استرالیا تا بلوچستان جان زمین خراشیده می‌شود و ما بدون توجه به ریشه‌ها فقط روایت‌گریم. همه این اتفاقات که البته ماقط بخشی از آنها را نوشتیم در یک مدت‌زمان کوتاهی می‌افتد و همین سرعت وقوع و سهل‌انگاری در پرداخت

و اهمیت ندادن به آنها باعث می‌شود گاهی برخی اخبار و اطلاعات را هم زیرسبیلی رد کنیم و توجهی به آنها نداشته باشیم. یکی از همین‌هایی که رسانه‌های رسمی کنکاش در ارتباط با آن را پشت گوش انداخت و کسی گوشه‌ای به دست و در پی شهرت به سمت‌شان نرفت، هشت‌هزار پرنده‌ای بود که به مشکوک‌ترین و مبهم‌ترین حالت ممکن در میانگاله مازندران جان‌شان را از دست دادند و سر آخر و در همین سکوت نسبی

میانگاله گمانه‌زنی‌ها و شبهات پیرامون این اتفاق بی‌سابقه در مازندران تمام‌نشد و همچنان ادامه دارد. پیرو همین ماجرا و به‌منظور بررسی بهتر و عمیق‌تر آنچه در میانگاله اتفاق افتاد با چند نفر از کارشناسان و فعالان این حوزه گفت‌وگو کردیم. اسماعیل کهرم، بوم‌شناس و فعال محیط‌زیست در گفت‌وگو با «فرهیختگان» با انتقاد از اطلاعیه سازمان دامپزشکی در ارتباط با علت کشته‌شدن چند هزار پرنده مهاجر در میانگاله خاطر نشان کرد: «اصلاً سابقه ندارد که سم بوتولیسم توسط گیاهان تولید شود. این سم به‌عنوان عامل یک بیماری در گوشت یا ماهی فاسد تولید می‌شود. شما اگر قوطی کنسرو ماهی را مدت‌ها بگذارید که بماند و در آن باد کند بوتولیسم تولید می‌شود. این قوی‌ترین سم دنیا است، بنده جایی خواندم که اگر میزان اندکی از آن را در یک استخر بریزید و سه‌هزار نفر از آن بخورند، همه آنها می‌میرند. حالا کاری نداریم که کرس نسبت به آن واکنش نشان نمی‌دهد چون معده این حیوان آمادگی دارد. امکان اینکه بوتولیسم در اثر گیاه و پوسیدگی نی و... ایجاد شود، نیست و نداریم. برای تحلیل اتفاقات افتاده در میانگاله و مرگ چند هزار پرنده

رسمی از سوی سازمان دامپزشکی به‌عنوان مرجع ذی‌صلاح اعلام شود.»

ماجرای پر حاشیه مسمومیت غذایی
تعلم محیط‌زیست و دامپزشکی در اعلام علت اصلی این اتفاق بازار گمانه‌زنی‌ها را به شدت داغ کرد. تا جایی که اظهار نظر یک دامپزشک معتمد محیط‌زیست اذهان را به سمت‌وسویی دیگر برد و حواشی زیادی به دنبال داشت. به گفته این دامپزشک علت تلفات مشکوک چند هزار بال پرنده مهاجر زمستان‌گذران در تالاب بین‌المللی میانگاله مسمومیت غذایی است. پیرو این ادعا و اظهار نظر حسینی کارنامی، مدیرکل محیط‌زیست استان مازندران واکنش نشان داد و گفت: «دامپزشک معتمد محیط‌زیست صرفاً نظر شخصی خود را اعلام کرده و این خبر مورد تأیید ما نیست. مرجع رسمی اعلام این موضوع، سازمان دامپزشکی کشور است و چون سازمان دامپزشکی همچنان علت مرگ پرندگان را اعلام نکرده، هر خبری مبنی بر علت مرگ پرندگان مورد تأیید نخواهد بود.»

پاشیدن دانه‌های سمی از سوی شکارچیان دور از انتظار نیست

شیوع آنفلوآنزا یا نیوکاسل بین پرندگان تلف‌شده سناریویی بود که از همان روزها و ساعات ابتدایی‌رد شد. با این وجود فاطمه رودباری، عضو هیات علمی گروه ویروس‌شناسی دانشگاه مازندران در واکنش به تلف شدن چند هزار پرنده مهاجر در میانگاله خاطر نشان کرد: «تلف شدن چند هزار پرنده بر اثر ویروس نمی‌تواند در آن واحد رخ دهد، چرا که تلف شدن پرندگان بر اثر ویروس به دوره‌ی زمان نیاز دارد. وقتی پرندگان در هوای بسته باشند شیوع آنفلوآنزا از طریق تنفس به آنها منتقل می‌شود. پرندگان تلف‌شده در هوای آزاد بودند و بیماری آنفلوآنزا یا نیوکاسل بین این پرندگان غیرممکن است. پاشیدن دانه‌های سمی از طرف شکارچیان، آلودگی آب‌ها و وارد شدن آب فاضلاب در تالاب‌ها از عوامل هستند که در تلف شدن پرندگان دور از انتظار نیست.»

علت مرگ مشخص شد پیش‌بینی تلف شدن ۱۰ هزار پرنده

بعد از کشف قوس‌های فراوان و اظهارات گوناگون پیرامون علت تلف شدن چند هزار پرنده مهاجر در میانگاله و بعد از روزها تاخیر، بالاخره علیرضا فیعی‌پور، رئیس دامپزشکی کل کشور پرده از ماجرای مرموز مرگ پرندگان برداشت و در این باره گفت: «مطالعات میدانی و محیطی سریع‌آغاز شد و پس از نمونه‌گیری شک به بیماری مشترک بین انسان و پرندگان بود که کمتر از ۴۸ ساعت بیماری آنفلوآنزا و نیوکاسل رد شد. با توجه به اینکه آب تالاب میانگاله نیز راکد و باتلاقی است، بیماری بوتولیسم نیز ناشی از همین شرایط منجر به تولید سم در گیاه و آب در این منطقه شده و با تغذیه پرندگان از این آب و گیاه منجر به تلفات آنها شده است. ۳۰ تپ از بیماری بوتولیسم در جهان شناسایی شده، نوع بیماری که در پرندگان میانگاله مشاهده شده از نوع تپ «سی‌ام» است که قابلیت انتقال از پرندگان به انسان را ندارد. مرگ‌ومیر پرندگان در درصد بالا بر اثر این سم طبیعی بوده است که در بازه زمانی هفت تا هشت روز کاملاً مرتفع می‌شود و شرایط به حالت عادی برگشته و قربانی نخواهد گرفت. میکروبی‌های این بیماری بی‌هوازی است و سم خطرناکی در آب راکد و زمین باتلاقی ایجاد می‌کند و پیش‌بینی می‌شود این بیماری حداکثر ۱۰ هزار پرنده را در تالاب میانگاله تلف کند.»

برای تحلیل اتفاقات اخیر میانگاله باید این منطقه را بشناسید

با این تفاسیر و علی‌رغم اطلاعیه سازمان دامپزشکی و معرفی سم بوتولیسم به‌عنوان عامل اصلی مرگ‌ومیر پرندگان مهاجر در

بوتولیسم اصلاً کاری به گیاه ندارد و یک عامل و ایجت بسیار سمی است که در اثر گوشت فاسد ایجاد می‌شود. فاجعه اخیر از کجاشات می‌گیرد؟ به نظر من اینها (دامپزشکی و...) دارند کاری می‌کنند که ماجرا را جوری جمع‌وجور کنند و صدایی هم درنیابند. می‌گویند بوتولیسم آمد و کشت و تموم شد و فاتحه، بروید دنبال کارتان ۱۰ سال دیگر که یکی دو دسته از همین منتفعان منطقه‌ای دوباره به اختلاف با همدیگر بخورند و پدر منطقه در دریا روند. روز گذشته جلسه‌ای بوده برای بررسی همین مساله، مقامات استانداری و محیط‌زیست و... همه حضور داشتند و اینها رفتند به منطقه تا پرنده‌هایی را که بیمار بودند با خود به لایرناوار ببرند و روی آنها تحقیق کنند ولی در راه این پرندگان هم جان‌شان را از دست دادند. این یعنی این مرگ‌ومیرها همچنان ادامه دارد. منتهای روزانه ۵۰-۶۰ پرنده بر اثر آن سم می‌میرند، دو، سه روز اول تعداد زیادی از این پرنده‌ها مردند و بعد دو، سه روز لاشه‌ها پیدا شد و گمان کردند در مدت زمان کوتاهی چند هزار پرنده مرده‌اند، درحالی که لاشه‌ها دیرتر پیدا شدند.»

اگر به ابهامات پاسخ داده نشود اعتماد عمومی بیش از این از بین می‌رود

محمد درویش، پژوهشگر و فعال محیط‌زیست هم در ارتباط با ماجرای مرگ‌ومیر چند هزار پرنده در میانگاله با «فرهیختگان» به گفت‌وگو پرداخت و خاطر نشان کرد: «نکته‌اولی که باید در ارتباط با مرگ پرنده‌های مهاجر در میانگاله به آن اشاره کرد، این است که تاکنون در چنین ابجادی به خاطر بوتولیسم ما شاهد کشتار دسته‌جمعی و مسمومیت پرندگان نبوده‌ایم و این اولین باری است که چنین اتفاقی رخ می‌دهد، به همین خاطر ابهامات و تردیدهای زیادی بین فعالان محیط‌زیست و متخصصان حوزه پرنده‌شناسی وجود دارد که اگر واقعا ساکن بودن آب و تمرکز مواد آلاینده سبب شده در میانگاله چنین اتفاقی بیفتد ما به مراتب تالاب‌هایی داریم که حتی اندک ارتباطی را که میانگاله با خزر دارد (با یک دریای بزرگ) ندارند و چنین اتفاقی آنجا نیفتاده است. در کل ساحل خزر ما الان تالاب انزلی را داریم که ۷۰ دهنه فاضلاب با شتاب هفت لیتر در ثانیه مستقیم وارد آن می‌شود. کل فاضلاب رشت در واقع وارد تالاب انزلی می‌شود ولی تاکنون گزارشی از چنین مسمومیت و کشتاری دیده و شنیده نشده است. اینها همه جای سوال و تردید دارد. نمی‌خواهم بگویم که حتما می‌خواهند واقعیتی را پنهان کنند بلکه انتظار ما این است که به صورت شفاف به این سوالات پاسخ بدهند. اگر به این پرسش‌ها پاسخ ندهند، اعتماد اجتماعی کم‌رنگ‌تر می‌شود. ما به خاطر تجربه‌ای که داریم و به خاطر دروغ‌هایی که به خاطر مصلحت فلان مدیر و فلان اینکه مثلاً مردم نگران نشوند- گفتیم، باید تلاش کنیم این اعتماد برگردد و این کار سختی است و باید از همین جا شروع کرد. گزارش‌های زیادی می‌رسد که برخی به عمد مواد سمی در آب این منطقه ریخته‌اند، رقابتی وجود داشته برای شکار که می‌خواستند چنین کاری کنند و در آب سم ریختند، برخی فکر می‌کردند می‌توانند با این کار مثل برخی مناطق جنوبی کشور که با دینامیت و سم‌های رقیق شده کار انجام می‌شود و شکار می‌کنند، شکار کنند ولی احتمالاً اشتباه کردند و سم بیشتری استفاده شده است و خیلی شبهات و ابهامات زیاد دیگر که به نظر می‌رسد محققان مستقل و پرنده‌شناسان نامی کشور مثل منصور، کهرم و... باید به ماجرا ورود و در این باره اظهار نظر کنند و رسانه هم نظرات این افراد را منتشر کند تا به این ترتیب ما بتوانیم به یک جمع‌بندی برسیم.»

